प्रहेलिकाः

प्रश्नः 1. श्लोकांशेषु रिक्तस्थानानि पूरयत-(श्लोकांशों य	ों रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए-) ्
(क) सीमन्तिनीषु का राजा	गुणोत्तमः।
(ख) कं सञ्जघान का	गङ्गा?
(ग) के कं	
(घ) वृक्षाग्रवासी न च	न च शूलपाणि:।
उत्तरम् - (क) सीमन्तिनीषु का शान्ता राजा कोऽ	
(ख) कं सञ्जघान कृष्णः का शीतलव	ाहिनी गङ्गा?
(ग) के दारपोषणस्ताः कं बलवन्तं न	
(घ) वृक्षाग्रवासी न च पक्षिराजः त्रिनेत्र	धारी न च शूलपाणि:।
प्रश्नः 2. श्लोकांशान् योजयत-(श्लोकांशों का मि	
(क)	(ख)
किं कुर्यात् कातरो युद्धे	अत्रैवोक्तं न बुध्यते।
विद्वद्भिः का सदा वन्द्या	तक्रं शक्रस्य दुर्लभम्।
कं सञ्जधान कृष्ण:	मृगात् सिंह: पलायते।
कथं विष्णुपदं प्रोक्तं	काशीतलवाहिनी गङ्गा।
उत्तरम्– (क)	(ख)
किं कुर्यात् कातरो युद्धे	मृगात् सिंह: पलायते।
विद्वद्भिः का सदा वन्द्या	अत्रैवोक्तं न बुध्यते।
कं सञ्जघान कृष्ण:	का शीतलवाहिनी गङ्गा।
कथं विष्णुपदं प्रोक्तं	तक्रं शक्रस्य दुर्लभम्।
प्रश्नः 3. उपयुक्तकथनानां समक्षम् 'आम्' अनुपयुक्तकथनाना	समक्षं 'न' इति लिखत-(उपयुक्त कथनों
के सामने 'आम्' और अनुपयुक्त कथनों के सामने	'न' लिखए—)
यथा - सिंह: करिणां कुलं हन्ति।	म्
(क) कातरो युद्धे युद्ध्यते।	
(ख) कस्तूरी मृगात् जायते।	
(ग) मृगात् सिंह: पलायते।	
(घ) कंस: जघान कृष्णम्।	_
(ङ) तक्रं शक्रस्य दुर्लभम्। (च) जयन्तः कृष्णस्य पुत्रः।	
उत्तरम्- (क) कातरो युद्धे युद्ध्यते। - न	
(ख) कस्तूरी मृगात् जायते। – आम्	
(ग) मृगात् सिंहः पलायते। – न	
(घ) कंसः जघान कृष्णम्। – न	
(ङ) तक्रं शक्रस्य दुर्लभम्। – आम्	
(च) जयन्तः कृष्णस्य पुत्रः। – न	

प्रश्नः 4. अधोलिखि	ातानां पदानां लि	ङ्गं, विभक्तिं	वचनञ्च लिख	त-(निम्नलिखित पदों के लिङ्ग	,
विभक्ति अ	गौर वचन लिखिए _:				
10000000	पदानि	लिङ्गम्	विभक्तिः सम्मी	वचनम्	
यथा-	करिणाम् ———	पुॅॅल्लङ्गम्	षष्ठी	बहुवचनम्	
	कस्तूरी सन्दे		***************************************		
	युद्धे सीमन्तिनीषु			•••••	
	बलवन्तम्			%*************************************	
	शूलपाणि:				
	शक्रस्य			••••••	
उत्तरम्– पदानि	लिङ्गम्	विभक्तिः	वचनम्		
कस्तूरी	स्त्रीलिङ्गम्		एकवचनम्		
युद्धे	पुंलिङ्गम्	सप्तमी	एकवचनम्	Di contra di con	
सीमन्तिनी <u>ः</u>			बहुवचनम्		
बलवन्तम्	ु ५००० म् पुलिङ्गम्	द्वितीया	एकवचनम्		
शूलपाणि:	पुंलिङ्गम्	प्रथमा	एकवचनम्	1	
शुकस्य	पुंलिङ्ग <i>म्</i>	षष्ठी	एकवचनम्	S.	
150 M 150 M 150 M	NO			N 121 121 121	(e)
प्रश्नः 5. काष्ठकान	ागताना पदानामुपः ज प्रयोग करके अ	युक्तावभाक्तप्रः कोट गग कीटि	थागन अनुच्छद ५ चार-१	र्यत –(कोष्ठक पदों में उपयुक्त	
विभावत क	। प्रयाग करक अः हर्मा	गुच्छ५ पूरा कार्र जन्म उट्टयम	गए <i>−)</i> ज• आसीत। तषा	र्त सः ''''''(जल) अन्वेषण	
एकः कार्य क्योति। तत	n: (आप गमः(आप	गरा) उच्चनम ट) अल्पं	·····(जल) पश्यति	। सः '''''(उपल) आनीय	
••••••••••••••••••••••••••••••••••••••	बर) पातयति। जल	ट) जर । i(घट) उपरि आगच्छि	ते।(काक) सानन्दं जल	İ
पीत्वा तृप्य				• 2222 • 122 • 1	
उत्तरम् – आकाशे, र		, उपलानि/उपल	ान्, घटे, घटे, काव	ī:l	
	E 100				
	88	अतिरिक्तः			
(1) पद्यांशं पर	उत प्रश्नान् च उत	रत –(पद्यांश प	ढ़िए और प्रश्नों के	उत्तर दीजिए-)	
	ुका शान्ता?				
राजा कोऽ	भूत् गुणोत्तम:?				
विद्वद्भि:	का सदा वन्द्या?				
अत्रैवोक्तं	न बुध्यते				
L एकपदेन	उत्तरत ।				
१. गणोत्तम	ा: राजा क: अभव	ਰ?		X.	
	तनीषु का शान्ता?				
II. पूर्णवाक					
•		_			
	भिः का सदा व	न्द्या?	10		
III. भाषिकव	कार्यम्				
1. 'राजा	कोऽभूत् गुणोत्तम	न: इति श्लोक	ांशे किम् विशेषण	गपदम्? ———	
	राजा, गुणोत्तम:,				
	।पदं लिखत–	-1 VV			
		A WE BORNE STEEL SA			
(i) ना	रीषु =	(ii) पूजनी	या/वन्दनीया		
3. सन्धि	: विच्छेद: वा वि	क्रेयताम्-			
(i) ग्र	ग + उत्तम: = -	(i	i) अत्रैवोक्तम =		
उत्तरम्-	er ekszane aktólik				
L 1. राम:	2. सी	ाता			
	विद्या सदा वन्द्या				
Ш. 1. गुणोत्त					
M		ਕਟਾ			
	ोमन्तिनीषु (ii)				
3. (i) 功	गतिम: (ii)	अत्र + एव +	उक्तम्		

(2)) मञ्जूषात: शब्दार्थ	चित्वा रिक्तस्थाने ति	नखत —(मजूषाः	से शब्द चुनकर रि	न्त स्थान में लिखए–)
	गरुड़: ज्ञायते	इंद्र: शिव: शंक	रः गजानाम्	पातुंयोग्यम्	
	1. शक्र:		•••••		
	2. त्रिनेत्रधारी	••••••	•••••		
	3. करिणाम्	•••••			
	 पक्षिराज: 				
	5. पेयम्				
	शूलपाणि:		<i>'</i> ••••••••••		
	 तूर्रा ॥ न । बुध्यते 		•••••		
3 3311		5 mm alam			
उत्तरम्-		5. पातुम् योग्यम्			
	2. शिव:	 शंङ्कर: 			2 8 W
	3. गजानाम्	7. ज्ञायते		}	
	4. गरुड़:				¥ 10
(3)) श्लोकांशेषु रिक्तस	थानानि पूरयत -(श्लो	कांशों में रिक्त	स्थान भरिए-)	
	1. का शीतलवाहिन		**		a a
	2. मृगात्		-		
	 जलं च बिभ्रन कं कुर्यात् 	घटा न युद्धे।			
		कोऽभूत् गुणोत्तमः।			
उत्तरम्-	ा. गङ्गा		3. मेघः	4. कातरः	5. राजा
(4)) अधोदत्तानाम् पद	ानां लिंगम् विभक्तिं	वचनं च नि	र्दिशत —(निम्नर्लि	खत पदों के लिंग,
	विभक्ति व वचन	निर्दिष्ट कीजिए-)			
		~-		2012	
		लिंगम्	विभक्तिः	वचन	म्
	 कस्मात् विदर्शिः 	लिंगम् ——	विभक्तिः ——	वचन 	म् –
	2. विद्वद्भिः	लिंगम् 	विभक्तिः 	ਕਚ ਰ 	म् - -
	100	लिंगम् 	विभक्तिः 	वचन 	म् - - -
	 विद्वद्भिः कस्य 	लिंगम् 	विभक्तिः 	वचन 	ጚ - - -
	 विद्वद्भिः कस्य सिद्धयोगी सीमन्तिनीषु वृक्षाग्रवासी 	लिंगम् 	विभक्तिः 	वचन 	T
	 विद्वद्भिः कस्य सिद्धयोगी सीमन्तिनीषु 	लिंगम् 	विभक्तिः 	वचन 	T
उत्तरम्-	 विद्वद्भिः कस्य सिद्धयोगी सीमन्तिनीषु वृक्षाग्रवासी 	 		वचन कवचनम्	T
उत्तरम्⊹	 विद्वद्भिः कस्य सिद्धयोगी सीमन्तिनीषु वृक्षाग्रवासी शीतम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् 	 		 कवचनम् हुवचनम्	T
उत्तरम्⊹	 विद्वद्भिः कस्य सिद्धयोगी सीमन्तिनीषु वृक्षाग्रवासी शीतम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् 	 पञ्चमी तृतीया षष्ठी	 ए	 कवचनम् हुवचनम् कवचनम्	T
उत्तरम्-	 विद्वद्भिः कस्य सिद्धयोगी सीमन्तिनीषु वृक्षाग्रवासी शीतम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् 	 पञ्चमी तृतीया षष्ठी y प्रथमा	 ए ए	कवचनम् हुवचनम् कवचनम् कवचनम्	T
उत्तरम्−	 विद्वद्भिः कस्य सिद्धयोगी सीमन्तिनीषु वृक्षाग्रवासी शीतम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् स्त्रीलिंगम् स्त्रीलिंगम् 	 पञ्चमी तृतीया षष्ठी प्रथमा सप्तमी	 ह ए ए	—————————————————————————————————————	T
उत्तरम्−	 विद्वद्भिः कस्य सिद्धयोगी सीमन्तिनीषु वृक्षाग्रवासी शीतम् पुॅल्लिगम् पुॅल्लिगम् पुॅल्लिगम् पुॅल्लिगम् पुॅल्लिगम् स्त्रीलिंगम् पुॅल्लिगम् 	 पञ्चमी तृतीया षष्ठी y प्रथमा	——— ——— ——— е е е е	कवचनम् हुवचनम् कवचनम् कवचनम्	Ч
उत्तरम्−	 विद्वद्भिः कस्य सिद्धयोगी सीमन्तिनीषु वृक्षाग्रवासी शीतम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् स्त्रीलिंगम् स्त्रीलिंगम् 	 पञ्चमी तृतीया षष्ठी प्रथमा सप्तमी प्रथमा प्रथमा	 ए ए व ए	—— —— कवचनम् कवचनम् कवचनम् हुवचनम् कवचनम्	T
	 विद्वद्भिः कस्य सिद्धयोगी सीमन्तिनीषु वृक्षाग्रवासी शीतम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् स्त्रीलिगम् पुंल्लिगम् नपुंसकलिगम् 	पञ्चमी तृतीया षष्ठी प्रथमा सप्तमी प्रथमा प्रथमा	ए ब ए ए व ए ए क	—— —— कवचनम् कवचनम् कवचनम् हुवचनम् कवचनम्	Ч
	 विद्वद्भिः कस्य सिद्धयोगी सीमन्तिनीषु वृक्षाग्रवासी शीतम् पुॅल्लिगम् नपुंसकलिगम् 	पञ्चमी तृतीया षष्ठी प्रथमा सप्तमी प्रथमा प्रथमा प्रथमा	् ए ए ए ए ए ए ए ए ए	कवचनम् हुवचनम् कवचनम् कवचनम् हुवचनम् कवचनम् कवचनम्	
	 विद्वद्भिः कस्य सिद्धयोगी सीमन्तिनीषु वृक्षाग्रवासी शीतम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् पुंल्लिगम् नपुंसकलिगम् नपुंसकलिगम् नपुंसकलिगम्) एकपदेन उत्तरत- कस्तूरी कस्मात् 	पञ्चमी तृतीया षष्ठी प्रथमा सप्तमी प्रथमा प्रथमा प्रथमा प्रथमा प्रथमा	ए ए ए ए ए ए र रिल्पीयप्रश्नाः दीजिए-)	कवचनम् हुवचनम् कवचनम् कवचनम् हुवचनम् कवचनम् कवचनम्	
	 विद्वद्भिः कस्य सिद्धयोगी सीमन्तिनीषु वृक्षाग्रवासी शीतम् पुॅल्लिगम् नपुंसकलिगम् 	पञ्चमी तृतीया षष्ठी प्रथमा सप्तमी प्रथमा प्रथमा प्रथमा प्रथमा प्रथमा प्रथमा प्रथमा	—————————————————————————————————————	कवचनम् हुवचनम् कवचनम् कवचनम् हुवचनम् कवचनम् कवचनम्	 गाः)
	2. विद्वद्भिः 3. कस्य 4. सिद्धयोगी 5. सीमन्तिनीषु 6. वृक्षाप्रवासी 7. शीतम् 1. पुॅल्लिगम् 2. पुॅल्लिगम् 3. पुॅल्लिगम् 4. पुॅल्लिगम् 5. स्त्रीलिंगम् 6. पुॅल्लिगम् 7. नपुंसकलिंगम् 7. नपुंसकलिंगम् 1. कस्तूरी कस्माव् 2. को हन्ति करि	पञ्चमी तृतीया षष्ठी प्रथमा सप्तमी प्रथमा प्रथमा प्रथमा प्रथमा प्रथमा प्रथमा प्रथमा	् - - - - - - - - - - - - - - - - - - -	कवचनम् हुवचनम् कवचनम् कवचनम् कवचनम् कवचनम् कवचनम्	[गात्) [ग:) हंसम्)
	2. विद्वद्भिः 3. कस्य 4. सिद्धयोगी 5. सीमन्तिनीषु 6. वृक्षाग्रवासी 7. शीतम् 1. पुॅल्लिगम् 2. पुॅल्लिगम् 3. पुॅल्लिगम् 5. स्त्रीलिंगम् 6. पुॅल्लिगम् 7. नपुंसकलिंगम् 7. नपुंसकलिंगम् 1. कस्तूरी कस्माव् 2. को हन्ति करिः 3. कृष्णः कं सञ्	पञ्चमी तृतीया षष्ठी प्रथमा सप्तमी प्रथमा प्रथमा प्रथमा प्रथमा प्रथमा ज्यह्विव (एकपदम में उत्तर त् जायते? णां कुलम? जधान?	् - - - - - - - - - - - - - - - - - - -	कवचनम् हुवचनम् कवचनम् कवचनम् हुवचनम् कवचनम् कवचनम् सिंहात्, गजात्, म् सिंहः, शृगालः, म् रामम्, रावणम्, व युद्धम्, पलायनम्,	गात्) गः) हंसम्) गर्वम्)
	2. विद्वद्भिः 3. कस्य 4. सिद्धयोगी 5. सीमन्तिनीषु 6. वृक्षाप्रवासी 7. शीतम् 1. पुंल्लिगम् 2. पुंल्लिगम् 3. पुंल्लिगम् 5. स्त्रीलिंगम् 6. पुंल्लिगम् 7. नपुंसकलिंगम् 7. नपुंसकलिंगम् 1. कस्तूरी कस्माव् 2. को हन्ति करिः 3. कृष्णः कं सञ् 4. कातरो युद्धे विं	पञ्चमी तृतीया षष्ठी प्रथमा सप्तमी प्रथमा सुत्रः?		कवचनम् हुवचनम् कवचनम् कवचनम् हुवचनम् कवचनम् सिंहात्, गजात्, म् सिंहः, शृगालः, मृ रामम्, रावणम्, व युद्धम्, पलायनम्, दुग्धम्, जलम्, तः शिवस्य, शक्रस्य,	गात्) गः) हंसम्) गर्वम्)

उत्तरम् - 1. मृगात् 2. सिंह:

3. कंसम् 4. पलायनम्

5. तक्रम्

शक्रस्य

7. कंबलवन्तम्/कम्बलयुक्तम्

(2) उचितपंद चित्वा प्रश्ननिर्माणं कुरुत-(उचित पद चुनकर प्रश्न निर्माण कीजिए-)

- 1. सिंहात् मृग: पलायते। (कुत:, कस्मात्, केन)
- 2. सिंह करिणां कुलं हन्ति। (कस्य, कयो:, केषाम्)
- 3. गुरुड: पक्षिराज: अस्ति। (क:, किं, का)
- 4. भोजनान्ते <u>तक्रम्</u> पेयम्। (कः, किम्, कम्)
- 5. विद्वखि: विद्या वन्द्या। (केन, काभि:, कै:)

उत्तरम् - 1. मृगः कस्मात् पलायते?

- 2. सिंह: केषाम् कुलं हन्ति?
- 3. कः पक्षिराजः अस्ति?
- 4. भोजनान्ते किं पेयम्?
- विद्या कै: वन्द्या?